

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיית פרקליט המדינה מספר 9.17 – עתירה להטלת קלון בגין הרשעה בעבירות תעבורה
	ט' חשון תשע"ז, 10 נובמבר 2016

9.17 – עתירה להטלת קלון בגין הרשעה בעבירות תעבורה

מטרת הנחייה זו היא להתוות את מדיניות התביעה ביחס לעתירת התביעה להטלת או קביעת קלון בגין הרשעה בעבירות תעבורה, בכל אותם ההליכים בהם עולה שאלת הקלון בעקבות הרשעה בעבירת תעבורה.

א. כללי:

1. סמכותו של בית המשפט להטיל "קלון" בגין הרשעה בעבירה פלילית מעוגנת בסעיפי חיקוק שונים ומיושמת בפסיקה.

2. בית המשפט העליון התווה את המבחנים והשיקולים השונים לקביעת קיומו של "קלון"¹. כך לדוגמה, בבג"ץ עודה נקבע:

עבירה שיש עמה קלון היא עבירה שמתוך נסיבות ביצועה עולה המסקנה, כי בהתנהגותו גילה איש הציבור רמה מוסרית כה נמוכה, עד כי אין הוא ראוי עוד לשאת במשרתו הציבורית.²

3. קביעתו של בית המשפט כי עבירה שנעברה מקימה "קלון", אינה מהווה רכיב בהכרעת הדין או סנקציה עונשית לכשעצמה. מהות הקביעה היא בהצבת סטנדרט התנהגות ראוי לנושאי משרה ציבורית או נבחר ציבור:

"להודיע בקול לכל באי עולם מה הם כללי התנהגות ראויים שיאמצו להם האומרים להנהיג קהל ועדה, מה הם סטנדרטים של אתיקה ציבורית שכוחם יפה כלפי כולי עלמא."³

¹ רות גביזון "עבירה שיש עמה קלון כפסול לכהונה ציבורית" משפטים א 176, 183 (1968).

² בג"ץ 251/88 עודה נגד ראש מועצת ג'לג'וליה פ"ד מב(4) 837, 839 (1989)

³ בג"צ 103/96 עו"ד כהן נגד היועץ המשפטי לממשלה ואח' פ"ד נ(4) 309, 328 (1996)

4. כיוצא בכך, ישנן פסיקות של בית המשפט העליון שבהן נקבע כי בהתקיימן של נסיבות מסוימות, אפילו עבירות של אחריות קפידה יכולות להיות מסווגות, בעניינם של נושאי תפקידים מסוימים, כעבירות שיש עמן קלון⁴:

“לעתים, אף רשימה ארוכה של עבירות מוחלטות - שאינן דורשות כל יסוד נפשי - עשויה להצביע, בנסיבותיה המיוחדות, על קלון בהתנהגותו של עורך הדין”⁵.

5. מדיניות משפטית זו לבחינת מהותו של “הקלון”, מצריכה לבחון גם מאפיינים לבר-משפטיים המגולמים בנסיבות הכלליות של המקרה, כגון: שיקולים מוסריים, ערכיים, חברתיים וכדומה. בנוסף, היא מאפשרת לקבוע קיומו של “קלון” גם בעניינם של נאשמים שהורשעו בביצוע עבירות שאינן מצויות במדרג החומרה הגבוה ביותר מבחינה פלילית טהורה. כך לדוגמה, במסגרת **סע”ש אליהו יפרח**⁶ דן בית הדין לעבודה בקביעת נציב שירות המדינה לפיה עבירה של נהיגה בשכרות או תחת השפעת סמים היא עבירה שיש עמה קלון. בית הדין לעבודה קבע כי בהתחשב בנסיבות העבירה, מהותה ומעמד התובע, החלטת הנציב מוצדקת ומדובר בעבירה שיש עמה קלון⁷.

6. ואולם, לצד ובנוסף לשיקולים המפורטים, על רשות התביעה ליתן את הדעת טרם בקשה להטלת קלון, להשלכות הדבר על הנאשם. החלטת בית המשפט להטיל קלון על אדם הינה לעתים בעלת השלכות פוטנציאליות מהותיות על עיסוקו⁸, מעמדו החברתי ושמם הטוב, כושרו לשמש בתפקיד ציבורי או כנבחר ציבור⁹ וכדומה. על כן, בקשה להטלת קלון כאמור, תעשה רק לאחר שנמצא כי מהות העבירה, נסיבותיה ומאפייני הנאשם אכן מצדיקים זאת וכי יש נפקות להטלת הקלון על פי מכלול הנסיבות. כך, כפי שעולה מקביעת בית המשפט העליון¹⁰:

⁴ יובהר לעניין זה כי קיימות גם קביעות שונות של בית המשפט העליון. ראה לדוגמה **עש”מ 4123/95 אור נ’ מדינת ישראל - נציב שירות המדינה**, פ”ד מט (5), פסקה 7 (1996).

⁵ עלייע 2579/90 **ועד מחוז תל-אביב נגד עו”ד פלוני** פ”ד מה(4) 729, 734 (1991).

⁶ סע”ש 42381-10-13 **אליהו יפרח נגד מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 7.10.2014).

⁷ להרחבה בעניין מהותה ותכליתה של הטלת הקלון ראה: בג”ץ 5853/07 **אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ’ ראש הממשלה**, פ”ד סב(3) 445 (2007); בג”ץ 5699/07 **פלונית (א’) נ’ היועץ המשפטי לממשלה**, פ”ד סב(3) 550 (2008); ת”פ (תי”א) 37164-05-13 **מדינת ישראל נ’ יצחק רוכברגר** (פורסם בנבו, 31.5.2015).

⁸ ראה למשל סעיפים 17(6) ו-34 לחוק שירות המדינה (משמעת), תשכ”ג-1963.

⁹ ראה למשל סעיף 20(ה) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל”ה-1975.

¹⁰ בג”ץ 5699/07 **פלונית (א’) נ’ היועץ המשפטי לממשלה**, סב(3) 550 (2008).

"... תכלית ההכרעה בשאלת הקלון היא בדיקת כשירותו המוסרית של אדם שהורשע בפלילים למלא תפקידים בעלי השלכות ציבוריות, על-מנת להגן על טוהר המידות ולהבטיח את האמון במערכת הציבורית ובשלטון החוק; על הפגם המוסרי החמור אליו מתייחס מושג הקלון בהתאם לאמות-המידה הערכיות הנוהגות בחברה אותה עת; על כך שהקלון הינו מושג יחסי הנקבע בהתחשב בנסיבות העניין ובהקשר הדברים, לרבות- סוג וחומרת העבירות בהן הורשע הנאשם, נסיבות ביצוע העבירות ותדירותן, מעמדו הציבורי של הנאשם בעת ביצוע המעשים והשאלה האם בוצעו בעת מילוי תפקידו הציבורי, הלך הרוח הנפשי שאפיין את הנאשם בעת ביצוע המעשים ואחריהם, וכן טיב הפגיעה בנפגעי העבירה וחומרת הנזק שנגרם להם. עוד יש להתחשב במהותו של העיסוק הציבורי בו מבקש הנאשם לשלוח ידו, ובזיקה שבין המשרה הציבורית המבוקשת לבין העבירות בהן הורשע ונסיבות ביצוען. בנסיבות מתאימות, אף ראוי לשקול את הזמן שחלף מעת ביצוע המעשים וההרשעה בגינם. בדבריו התייחס השופט לוי גם לזהות הגורמים המוסמכים להכריע בשאלת הקלון בהתחשב בהסדרים הסטטוטוריים שנקבעו בהוראות-חוק שונות עליהן עמד. לדברים אלה, מצטרפת אני בהסכמה."

7. בנוסף לאמור, בעת קבלת החלטה בעניין הטלת קלון יש להבחין בין מהותה ותכליותיה של הטלת הקלון אל מול התכליות העומדות בבסיס הסנקציה העונשית המוטלת בהליך הפלילי. בעוד שמרכז הכובד ביחס לעונש מופנה אל אישיותו של הנאשם ואל ביצוע העבירה על כלל נסיבותיה, שאלת הטלת הקלון צופה פני עתיד וממוקדת באינטרס הציבורי וביכולתו של הנאשם לשרת את הציבור נאמנה כאמור לעיל.¹¹

ב. התווית מדיניות התביעה

8. על יסוד האמור, הורשע אדם המכהן בתפקיד ציבורי בעבירת תעבורה המצדיקה בנסיבותיה ובנסיבות עיסוקו הספציפי של עובד הציבור¹² הטלת קלון, **ישקול** התובע לעתור לבית המשפט בבקשה להטיל קלון על הנאשם.

¹¹ לעניין זה ראה: בג"ץ 5853/07 **אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה, אהוד אולמרט**, סב(3), פסקה 10 לפסק דינה של השופטת ארבל (2007).

¹² בג"ץ 5699/07 **פלוגית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה פ"ד סב(3) 550 (2008)**: "קביעת הקלון אינה ענין ערטילאי. אין היא דבר שבעקרון. היא אינה נערכת בחלל ריק, ולעולם כפופה להקשר ולנסיבות". לעניין זה ראה גם: בש"פ 5816/09 **מ"י נ. אברהם זגורי**, פסקה 27 (פורסם בנבו, 9.9.2009); רע"פ 7120/09 **יהושע פורר נ. מ"י**, פסקאות 7 ו-8 (פורסם בנבו, 22.9.2009); עש"מ 2699/01 **חלף נ. מדינת ישראל**, פסקה 4 (15.5.2001).

9. לצורך גיבוש עמדתו לעניין זה, ייתן התובע דעתו למידת הסטייה מהתנהגות נורמטיבית / מוסרית, כפי שהיא באה לידי ביטוי במעשה העבירה ונסיבותיה; לקיומו של פגם ערכי מהותי; למידת הרלוונטיות של הפגם האמור לסוג התפקיד שאותו ממלא או עתיד למלא הנאשם; ולהשלכת המעשה על מידת כושרו לשמש בתפקידו.

10. בהתאם ובכפוף לאמור בסעיף 9 לעיל, הורשע אדם המכהן בתפקיד ציבורי בעבירות התעבורה המפורטות להלן, תשקול התביעה לעתור לבית המשפט בבקשה להטיל עליו קלון (אין מדובר ברשימה ממצה וניתן לדרוש הטלת קלון גם בגין עבירת תעבורה חמורה אחרת הדומה בחומרתה לעבירות המפורטות להלן):

(א) תאונת דרכים שארעה כתוצאה מנהיגה שבגינה הועמד אדם לדין בעבירת הריגה או בעבירה אחרת שיש בה יסוד נפשי של כוונה או מודעות, שבמסגרתה נגרמה חבלה ממשית לאדם;

(ב) נהיגה בזמן פסילה ובפרט נהיגה חוזרת ונשנית כאמור;

(ג) עבירת הפקרה אגב תאונת דרכים;

(ד) נהיגה בשכרות (אלכוהול או סמים); לעניין שכרות עקב שתיית אלכוהול – לא בהכרח כל עבירה שכזו תוביל להטלת קלון, וניתן ליתן משקל לרמת שכרות נמוכה של הנהג. כן יש לייחס משקל לחומרה לסירובו של הנהג להיבדק.

(ה) שימוש במכשיר סלולרי בנסיבות של כתיבה או שליחת מסרון תוך כדי נהיגה אקטיבית (להבדיל למשל מעמידה ברמזור), שגרמו לתאונת דרכים שבה נפגע אדם פגיעה של ממש;

(ו) עקיפה בקו הפרדה רצוף שגרמה לתאונת דרכים שבה נפגע אדם פגיעה של ממש;

(ז) אי ציות מכוון לרמזור אדום שגרם לתאונת דרכים שבה נפגע אדם פגיעה של ממש.

11. יודגש כי הרשעה בעבירות המפורטות לעיל, ובמיוחד בעבירות המפורטות בסעיף ה-ז, אינה מהווה תנאי מספיק להטלת קלון. הרשעה כאמור, מחייבת בחינה של מכלול נסיבות המקרה והפעלת שיקול דעת לעניין הטלת הקלון, בהתאם לדיני הקלון הכלליים, המחייבים בחינה גם של מעמד הנאשם, מהות תפקידו ונסיבות ביצוע העבירה.

12. עתירה להטלת קלון אגב הרשעה בעבירת תעבורה מחייבת קבלת אישור פרקליט מחוז.